

Erdélyi Kárpát Egyesület-Szatmárnémeti
Societatea Carpatină Ardeleană-Satu Mare

**„KÖZÖS ÜGYÜNK” HATÁROKON ÁTÍVELŐ KÖRNYEZETI NEVELÉSI
EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM a FELSŐ-TISZA MENTÉN**
**„Cauza noastră comună”- Educație ecologică și colaborare fără
frontiere in zona Tisei de Sus**

Forgatókönyv

„VI.EGYÜTT EURÓPÁBAN.

„ÎMPREUNĂ ÎN EUROPA -FĂRĂ FRONTIERE VI.”

Szatmárnémeti és Vásárosnamény Városok Középiskoláinak találkozója és
vetélkedője

Concursul și întâlnirea liceelor din Satu Mare și Vásárosnamény

Összeállították:

Toldi Zoltán	Vásárosnamény; Természetbarát Diákkör, II.RFG
Baráth Zsoltné	Vásárosnamény, II. Rákóczi Ferenc Gimnázium
Inántsý-Pap Sándor	Nyíregyháza; Állatbarát Alapítvány, Emisszió
Márk –Nagy János	Szatmárnémeti; EKE
Sárándi Annamária	Szatmárnémeti; Kölcsey Ferenc Főgimnázium
Kürti Tünde	Szatmárnémeti; Kölcsey Ferenc Főgimnázium
Mester Zsolt	Hatvan; Bajza Gimnázium, Natura Közösség

<i>Toldi Zoltán</i>	<i>Vasarosnameny, Cercul Prietenii Naturii din Gimnaziul II.RF</i>
<i>Baráth Zsoltné</i>	<i>Vasarosnameny, Gimnaziul II.Rakoczi Ferenc</i>
<i>Inántsý Pap Sándor</i>	<i>Nyiregyhaza, Fundația Prietenii Animalelor; E-misszio</i>
<i>Mark-Nagy János</i>	<i>Satu Mare, Societatea Carpatină Ardeleană</i>
<i>Sárándi Annamária</i>	<i>Satu Mare Colegiul Național Kolcsey Ferenc</i>
<i>Kürti Tünde</i>	<i>Satu Mare Colegiul Național Kolcsey Ferenc</i>
<i>Mester Zsolt</i>	<i>Hatvan, Gimnaziul Bajza, Comunitatea Natura</i>

Szatmárnémeti – Satu Mare
2009.02.13.-15.

Köszöntő:

A vetélkedőt levezeti: Sárándi Annamária a Kölcsey Ferenc Főgimnázium biológia tanára
Moderatorul concursului: Sárándi Annamária profesoară de biologie al Colegiului Național Satu Mare
Sok szeretettel köszöntjük az „VIEGYÜTT EURÓPÁBAN” Vásárosnamény és Szatmárnémeti Városok középiskolái számára szervezett találkozó és vetélkedőre benevezett iskolákat és csapataikat.
Vă urez bun venit tuturor liceelor participante la concursul „Împreună în Europa VI”

Nagy öröm számunkra, hogy rendezvényünkön ötödik alkalommal üdvözölhetjük körünkben a szlovákiai Nagykapos (Velké Kapusany) Mezőgazdasági Szakközépiskolájának diákjait és tanárait. Külön tisztelettel köszöntöm a találkozóra meghívott és megjelent Kedves Vendégeket, illetve a sajtó képviselőit:

De asemenea uram bun venit oaspeților de onoare și reprezentanții presei:

- Csehi Árpád – Szatmár Megyei Tanács elnöke
Președintele Consiliului Județean Satu Mare
- Ilyés Gyula – Szatmárnémeti Város Polgármestere
Primarul orașului Satu Mare
- Jüttner Csaba Vásárosnamény Város Polgármestere
Primarul orașului Vásárosnamény
- Békéssy Erzsébet – Szatmár megye Környezetvédelmi Ügynökségének Igazgatója
Directoarea Agenției de Protecția Mediului Satu Mare
- Rozinka Zsolt- Felső-Tisza vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Hatóság
- - Felső-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság -
Direcția Apelor și Protecției Mediului din zona Tisei de Sus
- - Szatmár megye Főtanfelügyelője
Inspector Școlar General Satu Mare
- Kónya László - Szatmár megye Főtanfelügyelő-helyettese
Inspector Școlar General Adjunct Satu Mare
- Szalainé Bíró Katalin - II. Rákóczi Ferenc Gimnázium igazgatónöje
Directoarea Gimnaziului II Rakoczi Ferenc din Vasarosnameny

Köszöntöm Toldi Zoltán Urat a vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium tanárát, a Természetbarát Diákkör Elnökét, aki, egy munkacsoport létrehozásával kezdeményezője volt ennek az immár hatodik alkalommal megrendezésre kerülő találkozóknak. Átadom neki a szót, hogy mutassa be a szervezőket, illetve röviden ismertesse a programot.

Urăm bun venit domnului Toldi Zoltan Președintele Cercului Prietenii Naturii din Gimnaziul II.Rakoczi Ferenc, inițiatorul programului, organizat a șasea oara.

Dau cuvântul domnului Toldi Zoltan pentru a prezenta succint programul, respectiv membrii comisiei organizatorice.

Most pedig felkérem: / .....

az VI. Együtt Európában vetélkedő megnyitására

Dau cuvântul domnului .....să deschide concursul

A verseny indítása előtt bemutatnám a zsűri tagjait:

Vă prezentăm membrii juriului:

1. Ötvös Ana – Szatmárnémeti Főtanfelügyelőség, biológia szaktanfelügyelő – a zsűri elnöke - *Inspector de biologie – ISJ Satu – Mare- președinta juriului*
2. Szodoray-Parádi Farkas – Erdély Kárpát Egyesület, Szatmárnémeti - *Societatea Carpatină Ardeleană, Satu- Mare*
3. Inántsy Pap Sándor – Állatbarát Alapítvány, Nyíregyháza - *Fundația Prietenii Animalelor, Nyiregyhaza*
4. .... Szatmár megyei Környezetvédelmi Ügynökség.....
5. Kovács Máté – Szatmárnémeti Megyei Tanács Környezetvédelmi Bizottság elnöke *Președintele Comisiei Județene de ocrotirea mediului , Satu – Mare*

A vetélkedő kétnyelvű. Mindenki saját anyanyelvén dolgozhat.

Concursul este bilingv. Fiecare echipă lucrează în limba ei maternă.

A Találkozó megszervezésében anyagi és szakmai segítséget nyújtott, illetve a rendezvény partnerei voltak így segítségüket ezúton is köszönjük:

Le mulțumim partenerilor și sponsorilor:

Állatbarát Alapítvány - Nyíregyháza / *Fundația Prietenii Animalelor, Nyiregyhaza*

Szatmár megye Főtanfelügyelősége / *Inspectoratul Județean Satu Mare*

Erdélyi Kárpát Egyesület Szatmárnémeti/ *Asociația Carpatină Ardeleană Satu Mare*

Vásárosnamény Város Önkormányzata – Oktatási- Kulturális és Sport Bizottsága

Természetbarát Diákkör Vásárosnamény / *Cercul Prietenii Naturii Vasarosnameny*

Szatmár Megyei Tanács / *Consiliul Județean Satu Mare*

Szatmárnémeti Város Önkormányzata / *Consiliul Local Satu Mare*

Magyar Természetvédők Szövetsége – Magyarország/ *Asociația Protectorii Naturii Ungaria*

Környezetvédelmi Ügynökség – Szatmárnémeti / *APM Satu Mare*

Szatmár Megyei Ifjúsági Igazgatóság / *Direcția Pentru Tineret Satu Mare*

Pro Európa Liga Szatmár Megyei Fiókszervezete / *Liga Pro Europa, Filiala Satu Mare*

Felső-Tisza Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség – Nyíregyháza

Felső-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság – Nyíregyháza - *Direcția Apelor și*

Protecției Mediului din zona Tisei de Sus

Ismertetem a találkozó menetét:

Kb. 19.00 – ig a vetélkedő

16.40- 17.10 között szünet, amely során mind a játékosok, mind a vendégek, a közönség tagjai a szomszédos teremben frissítőket, kávét fogyaszthatnak el.

A zsűri tagjai a szünetben értékelik a csapatok nevezési feladatait!

18.10 – 19 ig a zsűri meghozza döntését, díjátadás, zárszó

15.30 – *indul az első feladat.*

Mielőtt elkezdenénk a vetélkedőt, megkérjük a csapatokat, mutatkozzanak be. (20x 1 perc) 20 perc.

Vă prezint demersul concursului:

Concursul durează până la ora 19

Între orele 16.40- 17.10 va fi o pauză pentru participanți, în care echipele vor pregăti scena, iar membrii juriului vor aprecia sarcinile de înscriere.

Între orele 18.10 – 19 comunicarea rezultatului, decernarea premiilor, încheierea concursului

Concursul începe la ora 15.30

Înainte începerii concursului rugăm echipele să se prezinte.

Sarcina I. – „Adevărat sau fals”- despre energie

I Feladat- Igaz-hamis az energiáról.

Pe foaia de lucru în cazul enunțurilor adevărate scrieți „A”, iar la cele false „B”.

A munkalapon az igaz állítások száma mellé „A”, a hamisak mellé pedig „B” betűt írjatok.

1. A bioetanol nagyrészt etil-alkoholból álló üzemanyag, melyet növények felhasználásával nyernek, benzint helyettesítő üzemanyagként.
Bioetanolul este un combustibil alcătuit în mare parte din alcool etilic, este extras din plante și este folosit în loc de benzină.
2. A szélmalom Hollandia egyik jelképe.
Moriile de vânt sunt simbolurile Olandei.
3. 2006-ban a világ elektromos áram termelésének kevesebb, mint 1% állították elő szélenergia felhasználásával.
În anul 2006, din cantitatea totală de energie electrică, mai puțin de 1% era obținut prin energie eoliană.
4. A világ szélenergia termelését Etiópia vezeti, mert a Szaharába kihelyezett szélkerekek nagy teljesítményűek.
Etiopia se situează pe primul loc în producerea energiei eoliene, deoarece turbinele de vânt, montate în Sahara au capacitate mare.
5. A Föld belsejében lefelé haladva kilométerenként átlag 30 °C-kal emelkedik a hőmérséklet.
În interiorul Pământului, spre centru temperatura crește cu 30 °C pe kilometru.
6. A hibrid autót egy elektromos motor és egy benzines motor összekapcsolásából létrejövő hajtómű mozgatja.
Mașina hibrid este acționată de un agregat realizat prin cuplarea unui motor electronic cu unul de benzină.
7. A bioüzemanyag termeléssel nő az ökoszisztémákban a monokulturás területek aránya.
Împreună cu producția de biocombustibil crește și numărul teritoriilor monoculturale.
8. A világ kőolaj tartaléka még legalább 1000 évig elég.
Rezervele mondiale de petrol ne mai ajung încă 1000 de ani.
9. Napelemnek nevezzük a napkollektornak azt az alkotórészét, amely csapdába ejti a hőt.
Bateria solară este aceea parte al colectorului de soare care absoarbe energia.
10. A napkollektor nem más, mint a Nap fényenergiáját hőenergiává átalakító berendezés.
Colectorul de soare este aceea instalație, care transformă energia solară în energia termică.
11. A világ vízerőműveinek összteljesítménye, a megújuló energiahasznosításnak több mint a felét teszi ki.
Energia produsă de toate hidrocentralele din lume, reprezintă mai mult de jumătate din cantitatea de energie alternativă.
12. Az árapály-erőművek, a tenger heti rendszerességgel bekövetkező áradásának-apadásának különbségét hasznosítja.
Centralele de flux-reflux folosesc diferența apărută în urma creșterii-descrășterii nivelului mării, un fenomen, care se produce săptămâna.
13. Az atomenergia a legkörnyezetkímélőbb energia típus, mert előállításánál nem szabadulnak fel káros gázok.
Energia atomică este cea mai nepoluantă dintre toate tipurile de energie, fiindcă în urma procesului ei de obținere nu se degajă gaze toxice.
14. Az első atomerőművet Obnyinszkban (Oroszország) állították üzembe, 1954-ben.
Prima centrală nucleară a fost pusă în exploatare în 1954 în Obnyinszk(Rusia).
15. A „szélmalomharc” kifejezés Cervantes Don Quijote című művéből származik.
Expresia de „lupta cu mori de vânt” provine de la Cervantes și a fost folosit în romanul Don Quijote

Munkaidő: 10 perc

Pontozás: minden helyes válaszonként 1 pont

Punctaj: fiecare răspuns corect valoarea câte 1 punct

Timp de lucru: 10 minute

maximum 15 pont

maxim 15 punct

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
A	A	A	B	A	A.	A	B	B	A	A	B	B	A	A

Sarcina II. TOTO despre criză

II Feladat – Válság TOTO

Alegetji răspunsul corect. Litera corespunzătoare răspunsului corect treceți în tabelul foii de lucru.

Válasszátok ki a helyes választ és betűjelét írjátok a munkalap táblázatába.

1. Melyik periódusban volt az eddigi legnagyobb gazdasági válság?

- 1929-1933
- 1939-1943
- 1949-1953

1. În ce perioadă a avut loc cea mai mare criză economică de până acum?

- 1929-1933
- 1939-1943
- 1949-1953

2. Az akkori, szintén Amerikából induló válság, világgazdasági válsággá alakult. Mi volt az oka?

- az USA, mint a legfejlettebb iparral rendelkező állam, csökkentette bizonyos termékek előállítását, amelyekből így kevesebb lett a nemzetközi piacon.
- az USA, mint a világ legnagyobb hitelezője, a saját gazdasága összeomlása után beszüntette a hiteleket és a kiadottakat is minnél hamarabb visszakövetelte.
- nagy ütemben fejlődött az ázsiai országok gazdasága és ez konkurenciát jelentett az USA-nak.

2. Criza respectivă, pornită din America, a devenit criză mondială. Care a fost cauza ei?

- SUA, ca țara cea mai puternic industrializată, a micșorat fabricarea diferitelor produse, ca urmare din aceste produse au apărut mai puține pe piața mondială.
- SUA, ca cel mai mare creditor, după prăbușirea propriei sale economii a încetat acordarea creditelor și a solicitat returnarea creditelor externe.
- economiile țărilor asiatice au început să progreseze întrun ritm accelerat, aceasta însemnând concurență pentru SUA.

3. Mi idézte elő a mostani válságot?

- a sorozatos természeti katasztrófák Amerikában.
- az amerikai bankok fedezet nélkül adtak kölcsönt.
- a raktáron felhalmozódott, eladatlan luxuscikkek.

3. Care este cauza crizei actuale?

- catastrofe naturale în lanț în America.
- băncile americane au acordat credite fără garanție.
- articole de lux nevândute, stocate în depozite.

4. Melyik globális pénzüpiaci cég jelentett csődöt 2008 szeptemberében?

- OTP. Bank
- Ion Tiriac Bank
- Lehmann Brothers

4. Care corporație de servicii financiare globale a anunțat faliment în septembrie 2008?

- OTP. Bank
- Ion Tiriac Bank
- Lehmann Brothers

5. Melyik európai országot érintette leginkább a válság?

- a. Románia
- b. Izland
- c. Franciaország

5. Care stat european a fost cel mai grav afectat de criză?

- a. România
- b. Islanda
- c. Franța

6. Melyik nagy autógyár jelentette be, hogy lemond a Forma 1-es versenyzésről?

- a. Ferrari
- b. Renault
- c. Honda

6. Care fabrică de automobile a anunțat că se va retrage din Formula 1?

- a. Ferrari
- b. Renault
- c. Honda

7. A válság hatása a szelektív hulladékgyűjtésre:

- a. csökkent az újrahasznosítható nyersanyag iránti kereslet.
- b. megnövekedett az újrahasznosítható nyersanyag iránti kereslet
- c. az újrahasznosítható nyersanyag iránti kereslet ugyanaz maradt.

7. Efectul crizei asupra colectării selective a deșeurilor:

- a. a scăzut cererea pentru materiale refolosibile.
- b. a crescut cererea pentru materiale refolosibile
- c. cererea pentru materiale refolosibile a rămas neschimbată.

8. A gazdasági válság következtében:

- a. késik a környezetkímélő technológiák fejlesztése
- b. felgyorsul a környezetkímélő technológiák fejlesztése
- c. a környezetkímélő technológiák fejlesztése ugyanolyan ütemű marad.

8. În urma crizei:

- a. a fost amânată dezvoltarea tehnologiei nepoluante.
- b. s-a accelerat dezvoltarea tehnologiei nepoluante
- c. dezvoltarea tehnologiei nepoluante se desfășoară în același ritm.

9. Melyik iparágat érintette leginkább a válság?

- a. textilipar
- b. élelmiszeripar
- c. gépkocsiipar

9. Care ramură industrială a fost cel mai tare afectată de criză?

- a. industria textilă
- b. industria alimentară
- c. industria de automobile.

10. Mire vonatkozik a fenntartható fejlődés fogalma?

- a. a világgazdasági válság ellenére tartani az előző években elért gazdasági növekedést
- b. kielégíti a jelen igényeit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját igényeiket
- c. azon technológiák összessége, amelyek az alternatív energiaforrások kidolgozására irányul

10. La ce se referă conceptul de dezvoltare durabilă ?

- a. în ciuda crizei menținem creșterea economică atinsă în anii precedenți
- b. satisfacerea trebuințelor actuale fără diminuarea capacității generațiilor următoare de a satisface la rândul lor necesitățile.
- c. ansamblul tehnologiilor care au ca țintă producerea energiei alternative.

Munkaidő: 10 perc

Timp de lucru: 10 minute

Pontozás: minden helyes válaszonként 1 pont

maximum 10 pont

Punctaj: fiecare răspuns corect valoarea câte 1 punct

maxim 10 puncte

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a	b	b	c	b	c	a	a	c	b

III. Feladat: Most mutasd meg - Activity! - Sarcina III.- Activity

A csapatok egy tagja kijön a műsorvezetőhöz. Húz egy borítékot. A borítékban egy környezet-termesztvédelemmel kapcsolatos fogalom, jelenség nevét találjátok. A játékosnak az a feladata, hogy körülírja az illető fogalmat, a csapat többi tagjának ki kell mondani a papíron található kifejezést. Az „Activity” szabályainak megfelelően kell eljárnia, az illető kifejezés részben sem szerepelhet a körülírásban.

A megfejtésre 1,5 perc áll rendelkezésre. Helyes válaszáért 8 pontot kap a csapat. Részleges válasz esetén 4 pontot jár.

Idő: 20 x 2 perc

Un membru din fiecare echipă trage un plic în care veți găsi o expresie referitoare la protecția mediului și ale animalelor. Sarcina elevului este să descrie expresia respectivă, iar coechipierii lui trebuie să o ghicească. Regulile jocului „activity” trebuie respectate, deci elevul n-are voie să folosească nici puțin expresia respectivă. Are la dispoziție 1,5 minute. Răspunsul corect valorează 8 puncte, iar un răspuns parțial 4 puncte.

1. állatkínzás	schinguirea animalelor
2. veszélyes hulladék	deșeu periculos
3. szél malom	moară de vânt
4. pénzügyi válság	criza financiară
5. Nemzeti Park	Parc Național
6. szelektív hulladékgyűjtés	colectarea selectivă a deșeurilor
7. illegális hulladék lerakó	depozit ilegal de deșeu
8. talajpusztulás	degradarea solului
9. globális felmelegedés	încălzire globală
10. állatidomítás	dresaj
11. szennyvíztisztító	stație de epurare a apei
12. ózonlyuk	gaura de ozon
13. természetvédelem	protecția naturii
14. állatkísérlet	experiment cu animale
15. savas eső	ploi acide
16. klónozás	clonare
17. üvegházhatás	efectul de seră
18. árvízvédelem	protecția împotriva inundației
19. kipufogógáz	gaze de eșapament
20. kóbor kutya	căine vagabond

IV. Feladat: Villámkérdések - Sarcina IV. –Întrebări fulgeri

A csapatok sorban haladva húznak egy számot. A szám alapján levettünk egy képet, vagy felolvastunk egy kérdést, amelyre gondolkodási idő nélkül válaszolni kell.

Pontozás: helyes válaszonként: 6 pont, részleges válasz esetén 3 pont. A zsűri dönt

Fiecare echipă trage un număr. Pe baza numărului vor primi o poză și o întrebare. Răspunsul trebuie dat fără timp de gândire.

Punctajul : răspuns corect 6 puncte

Răspuns parțial 3 puncte

Sorszám Nr. Crt.	Kérdés Întrebare	Válasz Răspuns
1. kép	Milyen egyezmény védi a vadonélő állatokat, mikor jött létre ez az egyezmény, és hány ország csatlakozott hozzá? <i>Care convenție are ca scop protejarea animalelor care trăiesc în sălbăticie? Când a apărut această convenție și câte state au semnat?</i>	CITES – Washingtoni Egyezmény 1973-ban jött létre 169 ország a tagja <i>CITES – Convenția de la Washington Apărut în 1973 I s-a alăturat 169 țări</i>
2. kép	Miért van szükség madárodúk kihelyezésére? <i>De ce este necesară amenajarea scorburilor ptr păsări?</i>	Azért fontos segítenünk így a madaraknak, mert egyre kevesebb az olyan élőhely (idős fákból álló erdő)ami alkalmas természetes odúk készítésére, kialakulására. <i>S-a micșorat posibilitatea păsărilor de a construi scorburi naturale , din cauza disparițiilor copacilor bătrâni, și așa le putem ajuta</i>
3. kép	Miért fontos a kutyák és macskák ivartalanítása, és mikor végezhető el a műtét? <i>De ce este importantă castrarea câinilor și pisicilor ,și când se poate efectua această procedură?</i>	Azért fontos, mert nem lesz felesleges szaporulat, kevesebb kóbor állat lesz, a kutya nyugodtabb lesz, kevésbé szökik, egyes betegségek is elkerülhetők. Minden ivarérett állaton elvégezhető. <i>Așa putem stopa reproducerea lor excesivă, vor fi mai puțin vagabonzi, câinele devine mai liniștit, și putem scăpa de unele boli</i>
4. kép	Mettől meddig kell a madarakat etetni, és mivel lehet? <i>Cât ține perioada de hrănire la păsări, și cu ce le putem hrăni?</i>	Amikor leesik az első nagyobb hó és addig kell folytatni, amíg enyhül az idő és nem találnak természetes táplálékot. Főleg olajos magvakkal, almával, nyers (nem sós) szalonnával. <i>Începând de la prima zăpadă, până la încălzirea vremii, deoarece în această perioadă nu găsim mâncare în mod natural. Le putem hrăni cu semințe uleioase , mere, slănină crudă nesărată.</i>
5. kép	Mi a teendő, ha kis őzet találunk az erdőben? <i>Cum trebuie să procedăm, dacă în pădure găsim o căprioară abandonată?</i>	Ha nem sérült, akkor nem szabad hozzányúlni, békén kell hagyni, majd visszajön az anyja. <i>Trebuie lăsată în pace, cu siguranță va veni mama sa după ea</i>

6. kép	<p>Milyen állatvédelmi problémákat jelent a nagyüzemi tyúktartás (brojlersirke nevelés), és mi a megfelelő alternatíva?</p> <p><i>Ce fel de probleme apar în cazul creșterii în sistem intensiv a găinilor, și cum am putea remedia situația?</i></p>	<p>Szűk ketrecekben zsúfolva élnek, nincs természetes fény, egybefüggő padozat alattuk, nem tudnak kapirgálni, hirtelen gyors növekedés, amit nem bírnak a csontjaik, emiatt deformáltak, életképtelenek, nagyobb mennyiségű vegyi anyag jut a szervezetükbe (tápszerek, gyógyszerek). Alternatíva: farm jellegű tartás, mélyalmos tartásmód, biotartás.</p> <p><i>Trăiesc în cuști strâmți unde nu este lumină naturală, dedesuptul lor nu este podea, nu pot scormoni, cresc brusc, de aceea oasele lor se deformează, viabilitatea lor este redusă, sunt hrănite cu nutrimente și medicamente.</i></p> <p><i>Alternativă: creșterea lor la ferme, prin așternut adânc</i></p>
7. kép	<p>Milyen típusú állatkísérletet láthatsz a képen?</p> <p><i>Ce tip de experiment apare pe poză?</i></p>	<p>Pszichológiai kísérlet, viselkedéskutatás, agyi folyamatok vizsgálata.</p> <p><i>Experiment psihologic, observarea comportamentului, studierea proceselor sistemului nervos.</i></p>
8. kép	<p>Mit jelent az LD 50 teszt?</p> <p><i>În ce constă testul LD 50?</i></p>	<p>LD = letális dózis, halálos adag. Kozmetikai kísérleteknél használják többek közt, azt vizsgálják vele, hogy mi a vizsgált anyagból az a mennyiség, amelytől elpusztul a kísérletben résztvevő állatok fele.</p> <p><i>LD- doză letală, doză mortală. Este folosit la experimente cosmetice, prin care se stabilește acea cantitate de substanță cercetată de care mor jumătatea animalelor participante la experiment.</i></p>
9. kép	<p>Mit láatsz a képen?</p> <p><i>Ce apare pe poză?</i></p>	<p>Élve csapdázást. Szörmeipar alapanyagának felét így fogják be.</p> <p><i>Captivare în stare vie. Jumătatea din materia primă a industriei de blană este captivată în acest fel.</i></p>
10. kép	<p>Miért gyűrűzik a madarakat?</p> <p><i>De ce se face inelarea păsărilor?</i></p>	<p>A madarak vonulás-kutatásának legjobb módja. Védelemre érdemes területek adatokkal való bizonyítása.</p> <p><i>Prin această metodă putem urmări migrația păsărilor și putem dovedi astfel existența unor teritorii demne de protecție.</i></p>
11. kép	<p>Milyen állatvédelmi problémát láatsz a képen?</p> <p><i>Ce fel de probleme legat de protecția animalelor apare pe poză?</i></p>	<p>Túltenyésztés, ami életképtelen, vagy beteges egyedeket hoz létre, gyakori a beltenyésztés a szaporítóknál.</p> <p><i>Creșterea excesivă, în urma căreia apar indivizi bolnavi sau incapabili, la crescătorii consangvinizarea este</i></p>

		<i>frecventă.</i>
12. kép	Miért mészárolják tömegével ezeket az állatokat? <i>De ce sunt masacrați aceste animale în masă?</i>	A szőrméjükből luxuscikket, bundákat készítenek. Din blana lor se fabrică articole de lux și blănuri.
13. kép	Mi a probléma az állatokat is bemutató utazó cirkuszokkal? <i>Care este cea mai mare problemă a circurilor, unde sunt prezentate producții cu animale?</i>	Természetüktől idegen mozgásokra, mutatványokra kényszerítik, kevés a mozgásterük, nem tudják biztosítani a jólétéhez szükséges feltételeket, gyakran bántalmazzák, nem megfelelő etetés, gondozás stb. <i>Animalele sunt obligați să facă mișcări nefirești naturii lor, spațiul este restrâns, nu sunt asigurate condițiile necesare pentru bunăstarea lor, sunt maltratate, nu sunt hrănite și îngrijite în mod corespunzător.</i>
14. kép	Milyen problémát jelent az állatszállítás, és milyen alternatíva lehet? <i>Ce fel de problemă apare la transportul animalelor și cum l-am putea desființa?</i>	Zsúfoltan utaztatják, nem megfelelő „rakodás”, nincs élelem, levegő, víz, pihentetés, az állatok nagy része elpusztul, mielőtt a vágóhídra ér. Helyben dolgozzák fel, etikus bánásmód, ne utaztassák. <i>Este aglomerație, imbarcarea lor nu e corespunzătoare, lipsă de mâncare, aer, apă, majoritatea mor înainte de a ajunge la abator.</i> <i>Recomandare: prelucrare locală, tratament civilizată, să nu fie transportate.</i>
15. kép	Milyen állattartási problémát látsz a képen? <i>Ce problemă legat de creșterea câinelor se vede pe poză?</i>	Rövid láncon, kerítéshez kötve, nincs élelem, víz, nincs menedék, stressz, szemmel láthatóan fél a kutya. <i>Câinele este legat de gard, lanțul este scurt, nu are mâncare, apă, adăpost, este stresat, se teme.</i>
16. kép	Miért tiltakoznak az állatvédők a bikaviadalok ellen? <i>De ce pichetează protectorii animalelor împotriva coridelor?</i>	Az egyik legkegyetlenebb állatkínzás, amelyet az emberek szórakoztatására nyilvánosan rendeznek, a világ több országában. <i>Este una dintre cele mai brutale forme de schingiuire care se organizează pentru distracția oamenilor în public în mai multe țări.</i>
17. kép	Mit jelent az, hogy felelős állattartás? <i>Ce înseamnă „creștere răspunzătoare”?</i>	Csak akkor vegyen magához állatot, ha tudatosan készül rá, átgondolja, hogy mennyi ideig kell róla gondoskodni és miket kell megadni neki, hogy jól érezze magát! (orvosi ellátás, megfelelő hely, gondozás, foglalkozás, stb.) <i>Să crești un animal numai dacă te-ai pregătit în mod conștient, ești în stare să-l îngrijești, știi, ce trebuie să faci ca să se simtă bine (îngrijire medicală, loc</i>

		<i>corespunzător, îngrijire).</i>
18. kép	Mi az etológia, és ki az a híres etológus, akit a képen látsz? <i>Cu ce se ocupă etologia? Care etolog renumit se vede pe poză?</i>	Az állatok viselkedésével foglalkozó tudományág, Konrad Lorenz <i>Știința care studiază comportamentul animalelor. Konrad Lorenz</i>
19. kép	Milyen állatot látsz a képen? Becsüld meg, hogy 1930 óta mennyiről mennyire csökkent ennek az állatnak az egyedszáma? <i>Ce fel de specie de animal apare pe poză? Estimați cât a fost numărul lor în anii 1930 și cât e în zilele noastre?</i>	Afrikai elefánt, 1930-ban 3,5 millió élt, mára ez a szám 470 ezerre csökkent. <i>Elefant african. În anii 1930 trăiau 3,5 de milioane de indivizi, în zilele noastre trăiesc 470 de mii.</i>
20. kép	Mi az oka az őserdők gyors pusztulásának, és miért fontos a védelmük? <i>Care este cauza dispariției junglelor, și de ce este important protejarea lor?</i>	Az egyre növekvő népesség miatt szükség van a területekre, a föld tüdeje. <i>Din cauza evoluției demografice este nevoie de acele teritorii. Este importantă, fiindcă sunt „plămâni pământului”</i>

SZÜNET

Most 30 perc szünetet tartunk!

A szünetben is járjatok nyitott szemmel, mert fontos információt gyűjthettek a szünet után következő egyik feladathoz.

A zsűri tagjait felkérjük, hogy a szünetben értékeljék a csapatok nevezési feladatait. A feladatok rövid értékelését szünet után tegyék meg!

Urmează o pauză de 30 de minute.

Dacă veți fi cu ochii deschiși și în acest timp, puteți să descoperiți niște informații importante, pe care trebuie să le folosiți la una dintre sarcinile următoare.

SZÜNET UTÁN

Vă rugăm ocupați loc, concursul va continua.

Megkérjük a csapatok tagjait, hogy foglalják el a helyüket!

Nevezési feladat: A vetélkedőre érkező iskolák csapatainak előzetesen, „nevezési feladatot” kellett készíteni, amit a verseny előtt adtak le. A zsűri az alábbiak alapján értékelt a munkákat:

- környezetbarát anyagból készült-e
- figyelembe vette-e a foszilis energiahordozók csökkenését, alkalmazott-e alternatív energiaforrásokat
- állat tartás esetén figyelembe vette-e az állatvédelmi szempontokat

A felsoroltak alapján 20 – 15 - 10 pontot lehetett szerezni a csapatoknak!

În prealabil ați avut de pregătit o „sarcina de înscriere”, pe care ați predat-o înainte începerii concursului. La acordarea punctajului, juriul a ținut cont de următoarele:

- dacă ați folosit materiale ecologice
- ați luat în considerare scăderea combustibililor fosile, ați folosit energie alternativă
- în cazul creșterii animalelor, ați respectat normele de protecție .

Punctajul: patru categorii: 20-15-10 puncte

Rugăm juriul să ne prezinte rezultatele sarcinilor de înscriere!

Felkérjük a Zsűrit, hogy értékelje a nevezési feladat eredményeit!

V. Feladat: Válogasd szét ! Sarcina V. Selectați-le !

A következő feladatban azt gyakoroljuk, hogy az EU-ban a kommunális hulladékokat, milyen színű edényekbe gyűjtik. Erre vonatkozóan a folyosón és a szomszédos teremben plakátokat helyeztünk el. Előkészítettünk öt különböző színű (sárga, kék, szürke, fehér/zöld és fekete) dobozt, amelyekbe a hulladékokat kell beledobálni az uniós előírások szerint. Egyszerre három csapat játszik. A csapat valamennyi versenyzője részt vesz a válogatásban.

A verseny időre megy! Tehát a levezető jelzésére megfogjátok a kikészített zsákokat, a dobozokhoz rohantok vele és a lehető leggyorsabban, és a legpontosabban szétválogatjátok a hulladékokat. A zsűri tagjai stopperrel mérik az időt! A hibás válogatásért pontlevonás jár!

Pontozás:

Gyorsaság alapján: 10-9-8-7-6-5 pont A többi csapat egyformán 4 pontot kaphat.

Az elért pontokból minden hibásan válogatott anyag után 0,5 pontot vonunk le!

În cardul sarcinii următoare simulăm selectarea deșeurilor comunale și colectarea lor în recipiente de culori diferite, conform normativelor UE. Referitor la acest tip de colectare pe coridor și în sala alăturată am expus câteva afișe. Am pregătit 5 cutii de culori diferite (galben, albastru, gri, alb/verde, și negru), în care trebuie să colectați deșeurile. Simultan joacă trei echipe, participând cu fiecare membru. Concursul este contratimp. La semnalul moderatorului luați sacile pregătite, selectați deșeurile găsite în ele și aruncați-le în cutii. Membrii juriului cronometrează. Cea mai rapidă echipă primește 10 puncte, următorul 9 și așa mai departe. În cazul selectării incorecte, după fiecare deșeu se scade câte 0,5 punct.

Kellékek:

Sárga felíratú doboz: - műanyagpalackok

Kék felíratú doboz – papír

Szürke felíratú doboz – fém

Fehér/zöld felíratú doboz – színes és fehér üveg

Fekete felíratú doboz – komposztálható anyagok

1 zsákban 20 féle hulladék van:

5 db műanyag flakon

4 db fémdarab

5 db papírdoboz

3 db üveg

1 db krumpli

1 db alma

1 db fa

VI. Feladat: Melyiket a három közül!

Sarcina VI. Alegeti răspunsul corect!

A megadott fajlistából kiválasztottunk 20 növény- és állatfajt, amelyeknek fotóját levetítjük. A fotó alapján azonosítjátok őket és karikázzátok be a feladatlapon a helyes válasz betűjelét.

Din lista anexată am ales 20 de specii: plante și animale. Vă arătăm pozele acestora. Pe parcurs, pe foaia de lucru încercuiți litera corespunzătoare răspunsului corect.

Megoldási idő: 15 perc

Pontozás: Minden helyes válasz 1 pont

Punctaj : Fiecare răspuns corect 1 punct

Timp de lucru: 15 minute

összesen: 20 pont

maxim 20 puncte

I.

a. Édesgyökerű páfrány	Polipodium vulgare	Iarbă dulce de munte
b. Tőzegmoha	Sphangnum sp.	Mușchi de turbă
c. Közönséges ínfű	Ajuga genevensis	Suliman

II.

a. Zöld varangy	Bufo viridis	Broasca râioasă verde
b. Vöröshasú unka	Bombina bombina	Buhaiul de baltă cu burtă roșie
c. Barna varangy	Bufo bufo	Broasca râioasă brună

III.

a. Vöröshasú unka	Bombina bombina	Buhaiul de baltă cu burtă roșie
b. Levelibéka	Hyla arborea	Brotăcelul
c. Barna varangy	Bufo bufo	Broasca râioasă brună

IV.

a. Zöld gyík	Lacerta viridis	Șopârla verde
b. Elevenszülő gyík	Lacerta vivipara	Șopârla de munte
c. Férge gyík	Lacerta agilis	Șopârla cenușie

V.

a. Bükk	Fagus sylvatica	Fag
b. Kocsányos tölgy	Quercus robur	Gorun
c. Gyertyán	Carpinus betulus	Carpen

VI.

a. Mogyoró	Corylus avellana	Alun
b. Kocsányos tölgy	Quercus robur	Gorun
c. Bükk	Fagus sylvatica	Fag

VII.

a. Galambvirág	Isopyrum thalictroides	Găinușa
b. Őszi kikerics	Colchicum autumnale	Brândușă de toamnă
c. Kárpáti sáfrány	Crocus hauffelianus	Brândușă

VIII.

a. Agárkosbor	Orchis morio	Untu vacii
b. Kockásliliom	Fritillaria meleagris	Lalea pestriță
c. Fürtös salamonpecsét	Polygonatum multiflorum	Pecetea lui Solomon

IX.

a. Elevenszülő gyík	Lacerta vivipara	Șopârla de munte
b. Foltos szalamandra	Salamandra salamandra	Salamandra
c. Férge gyík	Lacerta agilis	Șopârla cenușie

X.

a. Fürtös salamonpecsét	Polygonatum multiflorum	Pecetea lui Solomon
b. Farkasszőlő	Paris quadrifolia	Dalac
c. Sokvirágú napraforgó	Helianthus decapetalus	Sora soarelui

XI.

a. Mezei tücsök	Gryllus campestris	Greierele de camp
b. Aranyos rózsabogár	Cetonia aurata	Cărăbuș de aur
c. Bundásbogár	Epicometis hirta	Gândacul paros

XII.

a. Kockásliliom	Fritillaria meleagris	Lalea pestriță
b. Erdei gyöngyköles	Lithospermum purpureo-coeruleum	
c. Fürtös salamonpecsét	Polygonatum multiflorum	Pecetea lui Solomon

XIII.		
a. Zöld lomboszöcske	Tettigonia viridissima	Cosasul verde
b. Sávós szitakötő	Agrion splendens	
c. Tiszavirág	Palingenia longicauda	Efemera
XIV.		
a. Acer negundo .	Zöld juhar	Arțar american
b. Acer campestre	Mezei juhar	Arțar
c. Ulmus laevis	Vénic szől	Ulm
XV.		
a. Sárgafejű királyka	Regulus regulus	Aușelul
b. Ökörszem	Troglodytes troglodytes	Pântârușul
c. Vörösbegy	Erithacus rubecula	Măcăleandru
XVI.		
a. Amorpha fruticosa	Gyalogakác	Salcâmul mic
b. Robinia pseudo-acacia	Akác	Salcâm
c. Gleditsia triacanthos	Lepényfa	plăticiă, glădiță
XVII.		
a. Amorpha fruticosa	Gyalogakác	Salcâmul mic
b. Robinia pseudo-acacia	Akác	Salcâm
c. Gleditsia triacanthos	Lepényfa	plăticiă, glădiță
XVIII.		
a. Felfutó komló	Humulus lupulus	Hamei
b. Japánkeserűfű	Fallopia (Reynoutria) japonica	
c. Magas aranyvessző	Solidago gigantea	Sânziene de grădină
XIX.		
a. Széncinege	Parus major	Pițigoiu mare
b. Őszapó	Aegithalos caudatus	Pițigoiu codat
c. Kékcinege	Parus coeruleus	Pițigoiu albastru
XX.		
a. Erdei sikló	Elaphe longissima	Șarpele lui Esculap
b. Keresztes vipera	Vipera berus	Vipera neagră
c. Vízi sikló	Natrix natrix	Șarpele de casă

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
b	c	b	a	b	a	c	a	b	a

XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XIX.	XX.
c	a	c	a	a	c	a	b	b	c

Megoldási idő: 15 perc

Punctaj: fiecare răspuns corect valorează un câte un punct

Pontozás: minden helyes válaszáért 1. pont adható

Timp de lucru: 15 minute,

maxim 20 puncte

összesen 20 pont

VII. Feladat: Párosítsd össze! – Sarcina VII. – Asociați-le!

Az alábbi táblázatban 20 fogalmat adtunk meg a rá jellemző tulajdonságokkal, de összekevertük. Párosítsd őket össze! A munkalap megfelelő táblázatába írd be a helyes sorrendet! În tabelul următor am înșirat 20 de termeni de bază ale protecției mediului, și cauzele sau efectele acestora . Asociați-le corect în tabelul foii de lucru!

Munkaidő: 15 perc

Pontozás: minden helzes társítás 1 pontot ér

Punctaj: fiecare răspuns corect valorează un câte un punct

Timp de lucru: 15 minute

maximum 20pont

maxim 20 puncte

1.	Plantă invazivă Inváziv növények	I.	Pădure de salcăm Akác
2.	Cartea Roșie Vörös könyv	II.	Experimente cu animale Állat kísérlet
3.	Pădure naturală Természetes erdők	III.	Inundații Árvizek
4.	Plantație de păduri Ületett erdő	IV.	Făget Bükkös
5.	Ploi acide Savas eső	V.	Dezvoltare durabilă Fenntartható fejlődés
6.	Intensificarea radiațiilor UV UV sugézés erősödése	VI.	Consum excesiv Erőltetett fogyasztósnövekedés
7.	Praf, gaze de eşapament Szálló por, kipufogó gáz	VII.	Gaze naturale Föld gáz
8.	Produce cosmetice Kozmetikai termékek	VIII.	Modificare genetică génmanipuláció
9.	Criza financiară Gazdasági válság	IX.	Energie geotermică Geotermikus energia
10.	Cartofi rezistenți la virus Virusmentes burgonya	X.	Încălzire globală Globális felmelegedés
11.	Mioara „Dolly” „Dolly” bárány	XI.	Reciclarea deșeurilor Hulladék újrahasznosítása
12.	Defrișarea de pădure în zona de munte Erdőirtás hegyvidéken	XII.	Fallopia (Reynoutria) japonica Japánkeserűfű Fallopia (Reynoutria) japonica
13.	Combustibili fosile Foszilis tüzelő	XIII.	clonare klónozás
14.	Energie alternativă Alternatív energia	XIV.	Deșeuri organice Szerves hulladék
15.	Emisie de dioxid de carbon Széndioxid kibocsájtás	XV.	Subțierea stratului de ozon Ózonpajzs elvékonyodása
16.	Tornade, deșertificare Tornádók, elsivatagosodás	XVI.	PET-uri PET palack
17.	„urme ecologice” Ökológiai lábnyom	XVII.	SO2 SO2
18.	compostare komposztálás	XVIII.	smog szmog
19.	Ambalaj de unică folosință Egyutas csomagolás	XIX.	Efect de seră üvegházhatás
20.	Țesătură plusată de tip polar Polár típusu anyag	XX.	Lista speciilor ocrotite Védett fajok listája

Rezolvări: - Megoldások:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
XII.	XX.	IV.	I.	XVII.	XV.	XVIII.	II.	VI.	VIII.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
XIII.	III.	VII.	IX.	XIX.	X.	V.	XIV.	XVI.	XI.

A vetélkedő véget ért. A zsűri visszavonul, hogy meghozza döntését. Kb. 30 perc múlva eredményhirdetés

Concursul a luat sfârșit. Juriul se retrage, peste 30 de minute vom comunica rezultatele.

Eredményhirdetés - Comunicarea rezultatelor:

Felkérem a Zsűri elnökét, ismertesse a vetélkedő eredményét, s néhány szóban értékelje a fiatalok munkáját.

O rog pe Doamna Otvos Ana - președinta juriului să comunice rezultatele și să aprecieze în câteva cuvinte.

Felkérem..... Adja át a díjakat.

Rog pe ..... pentru decernarea premiilor.

Felkérem..... Adja át a díjakat.

Rog pe ..... pentru decernarea premiilor.

Felkérem..... Zárja be a vetélkedőnket.

Rog pe ..... să încheie concursul.

Időrend

Megnyitó	20 perc	15.00 - 15.20
Bemutatkozás	10 perc	15.20 - 15.30
I. Feladat – Igaz-hamis	10 perc	15.30 – 15.40
II. Feladat – Totó	10 perc	15.40 - 15.50
III. Feladat – Activity	35 perc	15.50 – 16.25
IV. Feladat – villámkérdések	20 perc	16.25 - 16.45
Szünet	30 perc	16.45 – 17.15
Nevezési feladat értékelése	10 perc	17.15– 17.25
V. Feladat – válogasd szét	15 perc	17.25 –17.40
VI. Feladat –vetítés	15 perc	17.40 – 17.55
VII. Feladat – Párosítsd össze	15 perc	17.55 – 18.10
A zsűri értékelése	30 perc	18.10 – 18.40
Díjátadás – zárás	20 perc	18.40 – 19.00